

Rondetafelgesprek Tweede Kamer, Evaluatie Jeugdwet, 23 april 2018 Position paper Sterk Huis

Inleiding

Tijdens een studiebezoek aan Denemarken in 2012, in voorbereiding op de transitie en transformatie in Nederland, concludeerden *de afgevaardigden van o.a. de ministeries van VWS en Veiligheid en Justitie en de VNG*: "transformatie kost tijd". In Denemarken werd in de meeste gemeenten pas na vijf jaar een omslag bereikt naar meer preventieve ondersteuning en minder uithuisplaatsingen. Dit is ook de belangrijkste bevinding van de evaluatie van de Jeugdwet: de decentralisatie in het sociaal domein is doorgevoerd en er is fors geïnvesteerd in wijkteams, maar de daadwerkelijke transformatie is nog maar net begonnen.

De noodzaak van de transformatie staat echter niet ter discussie. De transformatie is essentieel om te komen tot minder leed bij kinderen en gezinnen en te stoppen met "dweilen met de kraan open". Ook het tekort aan professionals en de almaar stijgende (zorg)kosten maken de transformatie onvermijdelijk.

Sterk Huis

Sterk Huis, een organisatie voor specialistische zorg, opvang en behandeling aan kinderen, jongeren, vrouwen, mannen en gezinnen in de regio Hart van Brabant, ziet de transformatie als cruciaal om de beweging te maken **van probleem- en proces gestuurde, individuele hulp bij grote problemen; naar preventief handelen in samenhang met alle betrokken in de natuurlijke omgeving van kinderen en gezinnen.**

Op dit moment is ons stelsel zo ingericht dat we vaak jaren te laat ingrijpen, als problemen al groot zijn en de kans op succes veel kleiner. We kunnen problemen als slechte CITO-scores, schooluitval, uithuisplaatsing van kinderen en criminaliteit onder jongeren vaak allang zien aankomen; we anticiperen er alleen niet op.

Om deze beweging naar voren in de komende jaren te maken moeten we ons inziens inzetten op 3 speerpunten:

1. richt een duurzaam zorglandschap jeugd in
2. werk op natuurlijke plekken waar kinderen en hun ouders het meeste komen (scholen, huisartsen, wijken); en gebruik beschikbare data en kennis om op problemen te anticiperen;
3. voldoe aan de randvoorwaarden voor de transformatie

Ad 1. Richt een duurzaam het zorglandschap jeugd in

De evaluatie Jeugdwet en de TAJ formuleren aandachtspunten en aanbevelingen voor de inrichting van het specialistisch zorglandschap Jeugdzorg. De TAJ stelt dat

- gemeenten zich in hun nieuwe rol en verantwoordelijkheid sterker dan voorheen moeten concentreren op lokale en regionale maatschappelijke opgaven; en dat de sturing en financieel-economische inrichting moeten bijdragen aan het bereiken van de inhoudelijke transformatiedoelen
- gemeenten en aanbieders samen definiëren wat kwaliteit, passende zorg en professionaliteit inhoudt in combinatie met hierop toegesneden bekostiging en tariefstelling en ordening van het zorglandschap.

Op basis van onze eigen ervaringen en inzichten in de afgelopen periode, pleit Sterk Huis er samen met collega's in de regio voor om te bouwen aan een duurzaam (hoog)specialistisch zorglandschap voor jeugd, zowel inhoudelijk als financieel. Een zorglandschap waarbij gemeenten beleid voeren dat, in lijn met de TAJ (pagina 13 van de vierde jaarrapportage), gericht is op verschillende groepen van cliënten met hun eigen specifieke zorgvragen (kortdurend, curatief, langdurig, chronisch, medisch, gezinsproblematiek, enkelvoudig, meervoudig, etc.) en hierbij passend aanbod.

Het is op dit moment de realiteit in de regio Hart van Brabant dat de meest complexe behandelvragen bij de meest specialistische organisaties worden aangeboden. Deze organisaties zullen daardoor altijd in de 'rechtse – meest complexe - helft van de normaalverdeling' werken tegen een te laag tarief. Kleine organisaties' kunnen een hoog rendement realiseren met de 'linkse – lichte- helft' van de normaalverdeling. We voorzien dat de intensief ambulante hulpverlening niet geboden kan worden (financieel niet haalbaar), waardoor de vraag naar 24/7 hulpverlening uiteindelijk juist zal stijgen. Er is sprake van 'controversiële prikkels' bij het werken met gemiddelde tarieven op deze manier.

Kortom, een duurzaam stelsel voor kinderen, jongeren en gezinnen vraagt om partnership en langjarig commitment. Gelukkig zien wij in de regio Hart van Brabant het begin van 'het goede gesprek' met de gemeenten ontstaan.

Ad 2. Werk samen op scholen en in wijken en anticipeer op problemen

De TAJ adviseert een veel stevige inzet op de brede leefwereld van kind en gezin. Dit vraagt een systematische samenwerking tussen zorg en onderwijs, aldus de TAJ. Dit is in lijn met de strategie van Sterk Huis.

De Sterk Huis strategie is tweeledig: (1) een deskundige aanpak om vaak intergenerationele veiligheids- en ontwikkelingsproblemen bij kinderen en gezinnen duurzaam op te lossen; en een effectieve inzet op het voorkomen van grote problemen: door risico's zo vroeg mogelijk te herkennen, begeleiden en behandelen, altijd in samenwerking met scholen, huisartsen, toegangsteams en gemeenten. Drie lijnen zijn essentieel:

- Maak gebruik van 'wat je allang kunt weten' door het bundelen en analyseren van data van betrokken stakeholders (onderwijs, zorg, welzijn, veiligheid, algemene voorzieningen etc.) en verbind met (wetenschappelijke) kennis op relevante gebieden, zoals kennis over Adverse Childhood Experiences, vroegtijdig schoolverzuim en het Team Complexe Casuïstiek en de politie;
- Organiseer hulp 'op maat' en passende teams op scholen, bij huisartsen en in de wijk. Differentieer in de samenstelling van deze teams op basis van bovenstaande voorspellende kennis en data.
- Monitor de maatschappelijke resultaten van deze aanpak voor kinderen, gezinnen en de samenleving, waaronder minder kinderbeschermingsmaatregelen; hogere CITO-scores; minder politiemeldingen en een verlaging van de totale kosten voor inzet vanuit het sociale domein.

Ad 3. Voldoe aan de randvoorwaarden voor de transformatie

In de evaluatie van de jeugdwet is budgettaire krapte een van de meest genoemde knelpunten door gemeenten. Minder dan 10% van de jeugdzorgaanbieders vindt dat er voldoende middelen beschikbaar zijn om de kwaliteit op peil te houden. De Transitie Autoriteit Jeugd (TAJ) stelt vast dat 55% van de geïnterviewde bestuurders van jeugdzorgaanbieders hun liquiditeitspositie als zorgelijk ervaren.

De TAJ stelt "Doordat veel gemeenten hebben geïnvesteerd in wijkteams, maar (nog) geen afname van zorguitgaven van specialistische hulp hebben gezien, hebben zij in veel gevallen de bezuinigingen in het macrobudget vertaald naar (substantieel) lagere tarieven voor de diensten van zorgaanbieders. Bij aanbieders is het onvermijdelijke gevolg van de decentralisatie een toename van de kosten van bedrijfsvoering in combinatie met hogere financiële risico's en lagere tarieven". (pag. 11 en 12 van vierde jaarrapportage TAJ)

Dit is ook de ervaring van Sterk Huis. Onze ratio's kennen veelal een positieve ontwikkeling, met name vanwege verkoop van onroerend goed, maar de bedrijfsvoering staat sterk onder druk. De voortdurende dreiging van onvoldoende liquide middelen en druk op kostenverlaging en productieverhoging leveren aanzienlijke managementvraagstukken op. Managementvraagstukken als hoog verzuim, veroorzaakt door de druk bij professionals op productie, de hoge eisen die een nieuwe manier van werken aan professionals stelt én 'vermoeidheid' na drie jaar bezuinigingen en krimp. De financiële middelen ontbreken om de hoge transitiekosten te dragen.

Bovendien hebben we te maken met een grote diversiteit aan contractvormen, regelingen, kwaliteitscriteria en toezichts- en verantwoordingskaders van individuele gemeenten. Dit zorgt voor een enorme regeldruk en administratieve lasten, zo is ook onze ervaring. Een regeldruk die afdoet aan de kwaliteit en beoogde ruimte voor professionals. En dat terwijl de problematiek die bij onze organisatie wordt aangemeld alleen de meest complexe gezinsproblematiek is.

Vanzelfsprekend moeten wij als aanbieder van specialistische zorg aan kinderen en gezinnen optimaal efficiënt en effectief werken. De huidige situatie noopt Sterk Huis echter tot een aanscherping op de sturing op kosten en productie en weerstandsvermogen opbouwen. Onze drive om te werken aan innovatie en de noodzakelijke transformatie zal noodgedwongen minder aandacht krijgen. Dit is een trieste conclusie op het moment dat de transformatie de hoogste prioriteit zou moeten hebben. Omdat we zonder transformatie nooit in staat zullen zijn om betere en duurzame resultaten te realiseren voor kinderen, jongeren, vrouwen, mannen en gezinnen die te maken hebben met grote problemen op het gebied van veiligheid en ontwikkeling.